



ЮРІЙ АНДРУХОВИЧ

Рекреації

Роман та оповідання

Ф А Б У Л А
ВИДАВНИЦТВО

Сучасна проза України

Юрій Андрухович
Рекреації (збірник)

«Ранок»

2017

УДК 82-32
ББК 84(4Укр)-44

Андрухович Ю. І.

Рекреації (збірник) / Ю. І. Андрухович — «Ранок»,
2017 — (Сучасна проза України)

ISBN 978-617-09-3209-9

Роман-сенсація, роман-легенда... Пряна суміш карнавалу, містики, еротики, сповідальної щирості, що часом переходить в нещадне самовикриття, гумору, гротеску та епатажу. Тут миготять тіні Гоголя, Фрейда, Булгакова, Бахтіна, а сама проза – данина «фантастичному реалізму». І все це про те, як четверо молодих українських поетів відправляються в карпатське містечко на Свято Воскресаючого Духа і виявляються в самій гущі неймовірної фантасмагорії. Цикл оповідань, який увійшов до цієї книги, – свого роду «захалавна книжечка» молодика, який потрапив в армію на заході «совка».

УДК 82-32
ББК 84(4Укр)-44

ISBN 978-617-09-3209-9

© Андрухович Ю. І., 2017
© Ранок, 2017

Содержание

Чи воскресне Дух, або Перший роман «живого» класика	6
Рекреації	7
Кінець ознайомительного фрагмента.	15

Юрій Андрухович

Рекреації (збірник)

© Ю. Андрухович, текст, 2017

© «Фабула», макет, 2017

© Видавництво «Ранок», 2017

Чи воскресне Дух, або Перший роман «живого» класика

У 1990-му році, коли писався цей роман, до Свята Воскресаючого Духу, на який у ньому їде весела компанія українських поетів, залишався якийсь рік. Утім, до того часу, коли широка громадськість в Україні, не кажучи вже про жертвну нашу діаспору, змогла спокійно, без трепету душевного і здригання національно-патріотичних підвалин сприйняти факт виходу друком «Рекреацій» Юрія Андруховича, було ще далеченько.

Згадаймо, ким був Андрухович на початку 1990-х років, як не справжнім літературним скандалом, бурею в склянці з дистильованою водою, тобто на шпальтах введеного в Україну діаспорного журналу «Сучасність», де вийшов його перший роман. Обурені читачі погрожували припинити передплату, подати до суду за моральні збитки, врешті-решт, просто повіситися, як погрожувала одна поважна пані, якщо редакція не припинить публікацію непристойного читива. І ніхто й не згадав, що початки цього – не в літературі, а в житті, і ранній цикл армійських оповідань, друкованих у харківському журналі «Березіль» – ось де критичне коріння сатири й гумору ще радянського періоду творчості Юрія Андруховича. Добре, що вони так само увійшли до цієї збірки, тепер уже, нарешті, мозаїка «скандалу» складеться.

Утім, що ж такого страшного було в «Рекреаціях», що аж так збурило громадськість? Невже таки кепкування з національних святинь, ганьблення славної пам'яті дідів-прадідів і знущання з тієї самої діаспори у вигляді головного злодія, що везе наших друзів «крайслером-імперіалом» до славного міста Чортополя? І що в ній залишилося для нас сьогодні, коли доба постмодернізму минула, ігрища в літературі та кіно в стилі «Ми з майбутнього» вже мало кого обходять, а про горезвісний путч, який Андрухович передбачив у своєму романі, в Україні вже взагалі ніхто не пам'ятає.

А залишилися, панове, літературна пам'ятка тим буремним часам, коли гра в літературі вважалася мало не державним злочином, а бурлеск, балаган і буфонада, що перекочували в «Рекреації» з поетично-сценічних практик відомого гурту «Бу-Ба-Бу», не сприймалися за прозу. Як уже сьогодні сприймає цей культурний багаж автор роману – справжній речник миру в усьому світі, майбутній нобелівський лауреат від України в галузі не обов'язково літератури – це вже питання друге.

Хоч наразі варто буде нагадати, що пише Юрій Андрухович завжди блискуче, і це його головна жанрова іпостась – супроти музичної та миротворчої. Фехтує цитатами, жонглює словами, сміливо оперує власною біографією. Думка при тому в'ється плавним серпантинном, ніколи – з поваги до «масового» читача – не пірнаючи в тунелі глибокого смислу, оскільки поезія, що на ній, як було зазначено, ґрунтується досвід Андруховича-прозаїка, ніколи не буває складною. Складна поезія – це міф, тому що складними, точніше ускладненими, бувають лише засоби її творення: синтаксис, метафора та інше. В основі ж поезії лежать найпростіші у світі речі, якими автор «Рекреацій» намагається оперувати вже у більш складному механізмі прози, приносячи в жертву читацькому розумінню ту поетичну таємницю, про яку сам так натхненно пише. Наразі все виходить так чітко, переконливо і весело, що від того стає чомусь неймовірно сумно. Все ж таки це була поетична молодість цілого покоління, яка може повернутися хіба що у вигляді чергового путчу...

Ігор Бондар-Терещенко

Рекреації

Сашикові й Віктору, Віктору й Сашикові, без яких ця штука не могла б народитися присвячую.

*Чортопіль зусібіч оточений горами.
(З краєзнавчого довідника початку XX століття)*

Ти, Хомський, чи, просто кажучи, Хома, якого ти хріна опинився у цьому поїзді, котрий аж надвечір вибрався з безконечних, здавалося, рівнин і десть так о пів на сьому нарешті заповз у передгір'я? Якого ти дідька їдеш у той Чортопіль, де, можливо, нікому не потрібним будеш і зайвим, Хомський? Ось уже другу добу ти нудишся в цьому поїзді, кинувши на поталу недоумкам свої псевдонаукові розробки і тим ризикуючи дістати копняка з інституту, але їдеш, їдеш, бо тебе покликано телеграмою за підписом самого Фелліні, чи то пак Гічкока, проте, ні, все не так, телеграма від Гічкока, певно, десть загубилася в дорозі, а ти натомість отримав запрошення у Чортопіль на дивовижне свято Воскресаючого Духу (так принаймні зазначається в телеграмі за підписом «ОРГКОМІТЕТ»), прибути не пізніше як двадцять сьомого травня, з поселенням у готелі, дорожні та добові гарантуються, просимо вашої згоди.

У Львові ти зрозумів, що в напрямку Чортополя відбувається мало не паломництво. Всі загальні вагони були набиті публікою, що квапилася на свято, переважно студентством і петеушниками, котрі, як тільки поїзд рушив, повідкривали вікна і, вистромивши з них безліч синьо-жовтих прапорів, почали співати стрілецьки. Але ти, Хомський, їм не рівня, ти їдеш у купейному вагоні і ти не впевнений, чи тебе справді хтось чекає у Чортополі, де старому пройдисвітлові Мацапурі (бо хто, як не він, дав оту телеграму за підписом «ОРГКОМІТЕТ»?) заманулося ще раз потішити громадськість непередбачуваним дійством.

Перші гори не надто високі, до того ж обсаджені буровими, безлісі, на крихітних станційках продають домашнє вино, хлопці у вишиванках і «мармурах» підсідають до загальних вагонів і відразу розгортають прапори, прихоплені з собою в дорогу, так що робиться зрозуміло: вони теж до Чортополя. Усі до Чортополя. Дівчата переважно негарні, але молоді, і цього достатньо, Хомський. Довго розглядаєш одну з них. Вона чомусь не сідає до потяга, зостається на пероні, а потяг ось-ось рушить, і що вона робитиме, адже не потрапить на свято Воскресаючого Духу, чорт забирай, і що тоді буде? Хомський, поки не пізно, гукни їй, аби сідала, і ти гукаєш, Хомський. Дівчина усміхається, вона має забагато золотих зубів, і ти зненацька розумієш, що найбільше в ній тобі сподобались її джинси, а тому не надто жалкуєш, коли поїзд рушає, а золотовсміхнена Маруся так і залишається на пероні.

У купе разом з тобою, Хомський, екстравагантне подружжя росіян чи, може, якихось євреїв, такі собі романтики, що наважилися відпочивати на огидних карпатських турбазах, де коридори пахнуть карболкою, а мінеральна вода – нафтою, але нічого, хай їдуть шукати в горах свій едельвейс, йому десть так шістдесят три, їй, на око, не більше, ніж тридцять, тому вчора, сівши у поїзд, ти вирішив, що то батько з дочкою, і спробував пофліртувати, але старий досить брутально відштовхнув тебе, і тоді ти вже просто з упертості й принциповості підстеріг її у кінці вагона, заштовхнув у вбиральню і, замкнувшись зсередини, почав обцілювати, вона, як не дивно, відповідала, а ти все налягав на неї, приперши її сідниці до умивальної раковини, Хомський. Тобі навіть подумалося, а чи не виграти її зараз отут, за якісь дві-три хвилини, але поїзд зупинився, вами – нею й тобою – добряче трусонуло, ти втратив рівновагу, і, заки підводився з унітазу, вона вишмигнула з убиральні. Більше ви не промовили одне одному ані слова.

Четверте місце в купе після Львова вільне – там зійшов підполковник у відставці, котрий до Чортополя не збирався – і слава Богу. Після нього на столику залишилися «Правда» і «Красная звезда», учора він пропонував усім грати в дурня два на два, але ти, Хомський, пішов до вагона-ресторану, де замовив обід і розглядав з вікна понуру російську рівнину.

А тут, у нас, уже майже літо, Хомський, вишневий квіт осипається на молоді трави, гори чимраз вищають, із лісів пахне листям і джерельною водою, ревуть олені, кують зозулі, і в літній резиденції Його Превелебності закінчуються останні приготування до сезону великих ловів: підлогу виглянцовано, килими й гобелени витрушено, дзеркала і вікна помито, наїдки й випивку привезено аж із Відня, а на вежі піднято фамільний прапор. Скоро, вже скоро з'їдуться шановані гості у відкритих автах і мисливська оркестра зустрине їх сурмами та тулумбасами, Хомський.

До Чортополя залишається ще година їзди, власне, потяг уже мав би туди прибути, але він спізнюється, адже тепер усі потяги спізнюються, варто було лише кинути гасло прискорення, як усе на світі почало спізнюватися. Але ти замислюєшся, чи приїдуть усі інші, який матиме вигляд Мартофляк – з бородою чи без, і чи дописав він свій роман у віршах, і чи знову притарабанить із собою оту секс-бомбочку, свою жінку, зрештою, іноді вона мусить залишатися з дітьми, і Мартофляк у таких випадках пускається берега, тобто шалено напивається. Звичайно, ніякого Воскресіння Духу просто не відбудеться, якщо не приїде Мартофляк. А якщо буде він, то, безперечно, будуть і Немирич, і Гриць, і тільки тоді можна щось воскресити, чорт забирай.

Ти ще ніколи в житті не бував у Чортополі, Хомський, і навіть змушений був якось вислухати гнівну нотацію з уст однієї поетки-патріотки про те, що Чортопіль – наша духовна Мекка, і не побувати в ньому не можна, якщо ти справді любиш свій рідний край, а кожен митець повинен любити свій рідний край, пане Хомський, так вона казала десь протягом години, в клубі українського товариства, підсівши до тебе на сусідній стілець, одне й те саме протягом години, з деякими несуттєвими варіаціями, нахилиючись дуже близько до твого обличчя, аби ти її добре почув, але ти чув тільки поганий запах від неї, тож поклявся самому собі, що ніколи не поїдеш у той Чортопіль, але от їдеш, їдеш, Хомський, покинувши напризволяще інститут і Росію, і Женю з абортom, їдеш на два дні за тисячу кілометрів, бо тебе покликано телеграмою від Мацапури – геніального постановника всіх епох і народів.

Тільки б не опинитися там самотнім і нікому не потрібним, молишся подумки, до того ж ОРГКОМІТЕТ повинен оплатити дорогу туди й назад і перебування в готелі, а якщо ні, то доведеться зичити в Мацапури ще три сотні, Хомський, бо ніщо тебе так не дратує, як потреба пити за чужий кошт, такий ти вже є від природи, тільки за власні – й по всьому, розмова коротка, не люблю бути комусь зобов'язаним, курва мама. Подумки калькулюєш свої цьогорічні кредити – набирається десь так до тисячі, але то пусте, адже ти вже закінчуєш оту повість у новелах і у видавничому плані маєш гарантовану позицію на дев'яносто другий рік, а тому вперед, Хомський, життя прекрасне, переповнені загальні вагони хвацько виспівують «раз, два, раз, два, раз, два, три», ето же настоящій фашизм, каже чоловік твоєї вчорашньої коханки, але вона не знає що відповісти, і, здається, вони починають уже жалкувати про цю подорож, на біса було їхати в це лігво бандитизму, коли в бюро їм пропонували значно цікавіші й безпечніші путівки, скажімо, до Нагірного Карабаху чи Фергани.

Ближче до Чортополя гори знову нижчають, робляться лагіднішими, за вікнами пропливають старенькі пансіонати з сецесійними башточками і гіпсовими піонерами, королівство мінеральної води та вологих простирадл у зимних кімнатах, на кожній зупинці поїзд облягають нові натовпи паломників до Чортополя з гітарами й наплечниками, трапляються й пониклі дідусі та бабусі, адже їм було повідомлено, що на свято прибуде єпископ – навіть цілих два єпископи: один зі Львова, другий з Канади, і вони благословлятимуть усіх бажаючих, а також освятять у Чортополі дерев'яну церкву Воскресіння, пам'ятку XVIII століття, в якій ще донедавна зберігалися паперові тюки з мінеральними добривами, Хомський.

Ну, що ж, ось і Річка – з велетенськими плоскими каменями на берегах, шумовинням вод і диким часником на урвищах, тепер оцей залізничний міст, а всьо-такі красівіє места, каже твій сусід до своєї вірної дружиньки, так, старий москалю, життя прекрасне, ми вїжджаємо у Чортопіль, нашу духовну Мекку, прошу всіх устати, треба перевірити, чи не забув чого, встигнути підморгнути на прощання туалетовій коханці і ще раз оглянути себе у дзеркалі.

Саме так, Хомський, – довгий і широкий сірий плащ, тижневий заріст на підборідді (бродвейський стиль), волосся на потилиці зібране хвостиком, темні окуляри зразка шістдесят п'ятого року, капелюх, саме так, мандрівник, рок-зірка, поет і музикант Хомський, чи просто Хома, веселий скурвий син власною персоною ошчасливлює провінційний Чортопіль своїм візитом.

З тамбурового вікна дивишся на пропливаючі станційні будівлі, вокзал за всіма ознаками ще австрійський, прикрашений прапорами й корогами, перон окупували прибульці на свято – цмуть щось просто з пляшок, не вистрибує до повної зупинки вагона, Хомський, де Мартофляк, де Гриць, де Немирич – самі незнайомі мармизи, трапляються гарненькі дівчатка (і хлопчики), ступаєш на перон, трохи безпорадний, хоч зовні самовпевнений, як індійський гуру, – де Мацапура, шляк би його трафив, на дідька я сюди приперся, це свято не для мене, он як щебечуть панянки на колінах у паничів, а ти, старий цапе, тут не потрібен, забирайся звідси, ти, імбециле нещасний, і в цю критичну мить бачиш усміхненого рожевошокого блондина «кров з молоком» в офіційному костюмі, з паперовою візитівкою «ОРГКОМІТЕТ» на грудях, який тримає у правиці високо підняту картонну табличку з написом: «Mr Khomsky, Leningrad», і тобі відлягає від серця – тебе зустрічають, ти їм потрібен, Хомський.

Чотири години в автобусі, навіть якщо він «Ікарус», то велика мука, особливо нині, коли всі наче звар'ювали – злітаються, ніби круки, до того Чортополя, дорога забита автомобілями, автобусами – і все з прапорами, і все – на Чортопіль, якась крейзуха, та й вже Мартофляк задрімав коло мене, як дитина, – сопе потихеньку собі в кошлату бороду, зараз він дуже подібний до Остапчика, ще й сумнівається, чи то його син, дурило, а борода в нього наче приклеєна – велика дитина, бевзь, другорічник у школі життя.

Надія української поезії, Мартофляк Ростислав, тридцятирічний безробітний, батько двох дітей, батько двох моїх дітей, мій чоловік, Мартофляк Ростислав, схильний до повноти й алкоголю, пияк, волоцюга, люблячий батько, популярний громадський діяч, кандидат у депутати, блискучий співрозмовник, ідеал жінок старшого віку, уважний син, Мартофляк Ростислав, аматор комфорту і гарячих ванн, нічний блукач, ресторанний лев, мрія студенток з музичилища, моя найбільша дитина, егоїст і боягуз, шляхетний лицар, галантний кавалер, ніжний коханець, млявий і самолюбний коханець, нарцисичний коханець, неспроможний коханець, золотий коханець, фантастичний коханець, промінь у моєму тілі, о Мартофляк!

Я ніколи б не їхала з ним до того Чортополя, якби він сам так не наполягав. Навіть ультиматум висунув – якщо я не їду, він смертельно напивається у тому Чортополі, до всрачки, до білочки, денно іночно, питиме все нараз, блюватиме і знов питиме, аж доки його не привезуть додому майже мертвим. Він знає, чим можна мене шантажувати, клятий котяра, я мусила їхати, брехати дітям, ніби прийду за півгодини, тепер аж серце заходиться, як згадаю про малого – він так дивився, наче все зрозумів, але я справді мусила їм брехати і їхати, бо це чудо, це гівно обов'язково виконало б свою погрозу і напилосся б як остання свиня, адже він дуже пишається, що в усьому дотримує слова, як би не так, це лишень воно так триндить, а насправді тільки й уміє, що напиватися.

Але невже йому так залежить на тому, щоб я їхала? Невже йому нецікаво їхати без мене? Там, ясна річ, буде купа всіляких мандрівних шльондр, що-що, а партнерку до ліжка на цьому святі Воскресаючого Духу знайти простіше всього, може, навіть простіше, ніж пляшку, щоправда, він занадто нарцисичний, аби за ними увихатися, але невже йому так потрібна я і

саме там? Я трохи боюся такої прив'язаності, це вже сім років минуло, як він посуд побив на весіллі, а він усе міцніше прив'язується до мене, влазить у мене, ховається в мене, згортається клубочком, як ембріон, і спить, спить, спить – і тут, в автобусі, спить так само, голова в мене на плечі, моє ж ти серденько, шмата безвільна, нездатна собі дівку зняти, Мартофляк Ростислав, розквітаючий геній, нудний інтелектуал, балакун, дарунок небес, рідкісний діамант, надія згасаючого шляхетного роду, позбавлений спадщини граф, алкогольний маніяк, пристосуванець, офіційний поет, бич Божий, знаряддя диявола.

Найгірше те, що я наперед знаю, як воно все там буде, в Чортополі. Та сама компанія – Гриць і Немирич, і ловелас Хомський, гомський, зі своїми претензіями, ті самі жарти, ті самі вірші, ну хіба що це одоробло прочитає щось нове, купа шанувальників, автографи, один безглуздіший від іншого, нічна пиятика в готелі, потім Гриць засне при столі, Немирич і Хомський підуть по бабах, тоді прилізе зі своїми компліментами і пляшкою Павло, протриндимемо майже до ранку про якусь нечисту силу, чи про Україну, завжди те саме, Мацапура довго не вступатиметься, аж я не витримаю й також засну, тоді він нарешті забереться, а Мартофляк почне шукати, чи не лишилося чогось у пляшках, дзвенітиме посудом, булькатиме у ванні, куритиме, врешті ляже коло мене, і ми п'ять хвилин покохаємось, врешті й він засне, а через три години вже треба вставати, програма свята дуже насичена, і всі жадають Мартофляка, голова тріщатиме, очі розчервоніються, ах, як усе це відомо, звично, ці свята, це Воскресіння Духу, ця порожнеча...

Зрештою, хлопці вони талановиті, чесні, непродажні, цвіт нації, діти нового часу, тридцятирічні поети, кожен гадає, що він пуп землі, а насправді лиш сексуальна невдоволеність і розпалене самолюбство – я ж це все в них прочитую – рухи нервові, очі блищать, кожна мініспідничка спричинює внутрішню бурю, ноги як такі не мають значення, та й хіба вони на них розуміються, всі їхні уявлення про жінок викривлені й патологічні, таких лікувати треба, особливо цього Хомського з його дамськими варіантами, Хомський-гомський, той самий, що на дні народження в Олексі переодягнувся курвою, підмалювався, виблискував стегнами в сітчатих панчохах, танцював з Немиричем танго, а потім оголосив, що дає «стрип», увихаючись під безконечне техно, почав роздягатися, найцікавіше, що він і справді мав ліфчик, я вже заплющувала очі, бо той дурень міг і справді роздягнутися догола, але він витягнув із майток того самого, щоправда, гумового, хтось йому з Америки привіз, наповненого водою, і почав усіх поливати, а потім кинув ним у дівчат, котрі аж мліли від перенапруження, дебіл.

Спи спокійно, Мартофляче, чоловіче, до Чортополя, де ми славно порозважаємося, ще не менше ніж півгодини, я сюди часто їздила у дитинстві з батьками, дорогу знаю майже напам'ять, он уже Писана Скала видніється, за нею – акведук, кажуть, справді староримський, потім буде «Колиба» з невивітрюваним шашличним духом, потім будинок-музей Лянцкоронських у готичному стилі (які там ожини на схилах, рясніших не зустрічала!), спи спокійно, гори порятовують нас, ми проживемо ще сто років і помremo в один день, бо інакше ти не витримаєш і зіп'єшся – чи на тому світі, чи на цьому, яка різниця, ти всюди знайдеш собі випивку, я тебе знаю, це для тебе заміє крові, твоїми жилами струмує алкоголь, тобі з ним тепло й гарно, ти як у хмарах гойдаєшся, вріжеш пальця – а замість крові горілка, і це нормально, це генетика, іншим ти не можеш бути, з іншою жінкою ти вже давно повісився б, але тобі пощастило, дурню, що я – не інша, а таки я, пане мій, владарю, кохана дружина.

Завше здригаєшся уві сні не знати чого, іноді кричиш, от і зараз сіпнувся, як божевільний, вічно якесь жахіття сниться йому, але майже ніколи не пам'ятає, що саме, якісь діди з мішками і палицями, ну чого ти витріщився на нас, хлопче, невже я ще подобаюся двадцятилітнім, дивиться, відверто розглядає, гарний хлопчик, тоненький, у вишиванці й джинсах, золоте волосся, глибоко посаджені очі, стрункий, як бог. Але то вже занадто, паничу, я ж усе-таки з чоловіком їду, він хоч і спить, а проте поруч. Якби мені відняти отих сім років, то я, може, й підтримала б цю гру з тобою – гру поглядів, очей, натяків, ти ж бо красунчик, певно,

студентик, не маєш місця, бідацтво, стоїш у проході, нудишся, то й розглядаєш заміжніх жінок, юний Дон Жуан, перелесник, тростиночка, суцільна флейта, мабуть, із комсомолу вийшов, записався у СНУМ чи ще куди, он і червоно-чорний значок на місці, а зачіска, як у Девіда Бові, початкуючий плейбойчик, таке воно ніжне, мабуть, і голиться не частіше, як раз на два тижні, Мартофляк теж такий був, коли ми познайомились, ого, це вже переходить межі, ну чого ти йдеш сюди, ми ж разом їдемо, невже ти не бачиш, найсмішніше, що Мартофляк навіть не прокинеться, навіть не приревнує, йому знову сниться якась чортівня – старі діди в лахмітті, прокажені ченці, болота, чорний пес з вишкіреною кривавою пащею, отак, ну що ти скажеш, раз уже підійшов до мене, то кажи щось, а не всміхайся дурнувато, я теж можу всміхатися і то досить звабливо...

– Перепрошую, то пан Мартофляк?

Ах, он воно що! Упізнав мого чоловічка! А я, дурепа стара, повірила твоїм очам – адже так дивляться на жінок. Ну, тепер почне просити автограф, висловлювати своє захоплення – щастя, що вже підїжджаємо, он перші чортопольські вілли за вікном: дикий виноград, кам'яні стіни, прапори на вежах і гори, що нависають над вузькими вуличками.

Так, це він, хлопчику, це Ростислав Мартофляк, якого ти так шануєш, ти справжній фан мого чоловіка, тож повинен принаймні руку поцілувати тій, котра пере шкарпетки твого ідола і варить йому зупу, і не спить, коли він блукає до ранку п'яний у товаристві всіляких сумнівних політиків і кооператорів, а потім, поки він увесь день відсипається, вона засинає на роботі і біжить по дітей у садок з надією, що ввечері застане його вдома, але його знову немає, бо він мусить процвиндрити до копійки прихований гонорар, а ти на нього молишся, як на святого, бідний хлопчику.

– То пан Мартофляк буде читати свої вірші на святі Воскресаючого Духу?

Звичайно, що буде, куди він дінеться, аби він та не читав свої геніальні вірші – то була б національна трагедія чи щось гірше – бути в Чортополі й не потішити своє самолюбство привселюдною мастурбацією, читанням віршів або уривка з роману у віршах, який він, слово честі, не закінчить ніколи, я ж його знаю, але тим часом надиматиме щоки, розприндиться, як павич, під гучні овації, квіти все одно подарує (точніше, віддасть) мені – такий блискучий і невідпорний, з кошлатою бородою.

Що ж, ти задоволений, хлопчику, можеш іти, не забудь придбати квиток на вечір поезії, інакше не отримаєш свого кайфу від мого чоловіка, цього сплячого пророка, який усе ще сопе, хоч ми вже й повертаємо в автостанцію, Боже, скільки автобусів, пора його будити, за п'ятнадцять восьма, о восьмій зустрічаємося з усіма на Ринку, а він усе спить, лантух нещасний, мішок з гівном, оракул, майбутнє нації, порожній дзбанок, опудало, щастя моє, батько моїх дітей, радість мого тіла, мій завойовник, моє чудо, мій вічний оргазм, ми вже приїхали, виходь, Ростіку.

Їхати «крайслером-імперіалом» передвоєнного зразка по гірському шосе – то велика приємність. Можна сміливо обганяти увесь цей совдепівський автопотік, що лине до Чортополя, і, вирвавшись у лідери, прибути на свято першим. Почуваєш себе вільним чиказьким гангстером тридцятих років, якого дбайливі опікуни везуть на відпочинок кудись у Рив'єру, аби там тихенько порішити в одному з люксових готелів. Від такої думки на серці робиться тепло й тривожно.

Гриць Штундера і Юрко Немирич уже майже годину простояли голосуючи коло дороги на виїзді з Коломиї, але жодне падло не хотіло спинятися й підбирати їх, хоча всі тримали курс на Чортопіль. І от, коли запас прокльонів та сигарет було вичерпано, а перспектива запізнитись на свято наростала, як загроза громадянської війни, з'явився фантастичний «крайслер-імперіал» із закордонними номерами, і приємний, з сивою борідкою, добродій у картатому кепі й сірому дорожньому вбранні, ласкаво пригальмувавши, запросив їх сідати. Говорив доброю

українською, зрештою, теж передвоєнного зразка, з чого Немирич відразу зробив висновок, що добродій у кепі – емігрант.

– Я є громадянин Швейцарії, доктор медицини Попель, – відрекомендувався дідусь, коли вони рушили, – приватна лічниця в Люцерні, кантон Байонн.

– Штундера, – повідомив Немирич.

– Немирич, – повідомив Штундера.

– Дуже мені приємно їхати з такими славними поетами, – гречно ошелешив доктор Попель.

– Ви щось чули про нас? – Юрко, що сидів попереду, розвернувся до нього всім тілом.

– Ми знаємо, що діється в Україні, – начебто пояснив доктор.

– Тоді дайте щось закурити, бо в нас закінчилися, – висунувся ззаду Гриць.

– То прошу дуже, – і дві пачки винятково смачних сигарет «голуаз», випірнувши з магнатської кишені пана Попеля й на мить затримавшись у його правій руці, перелетіли до дірявих кишень мандрівних поетів.

– Куримо спочатку твої, діставай, – розпорядився Немирич, але Гриць показав йому фігу, внаслідок чого обидва закурили зі своїх пачок.

– Пане Попель, а ви часом не агент ЦРУ? – поцікавився Юрко.

– Я є лікар-психіатр, пане Штундеро.

– Я – Немирич.

– О, перепрошую, пане Немирич.

– Я не Ненемирич, а Немирич.

– Ще раз перепрошую.

– То він так жартує, – з'ясував Гриць, – не звертайте уваги. Ви цим автом їдете із самої Швейцарії?

– Не, що ви. Лишень зі Львова. Я купив його собі у Львові.

– Гарне авто, – похвалив Гриць.

– Дякую, мені так само подобається. Трохи старе.

– Пане Попель, а ви могли б нам зробити запрошення у Швейцарію? – поцікавився Юрко.

– У тому нема великої потреби, – сказав доктор.

– Ви хотіли сказати, «в тому нема великої складності»? – спробував виправити Гриць.

– Не, я хотів сказати, що вам ліпше поїхати до Америки. Я можу вам зробити запрошення до Америки.

– Пане Попель, – це моя друга книжечка. Я надписав її для вас, – Юрко аж уклонився.

– О, дуже сердечно дякую. «Втеча в Єгипет»? Гарна назва, десь я чув про неї. А вашу книжку я маю, – обернувшись, повідомив Грицькові.

– Це мене тішить, бо в мене ще не вийшло жодної книжки.

– Овва! То я маю не вашу книжку?

– Певне, що ні.

– То я сподіваюся, що буду мати вашу книжку.

– Я подарую вам свій рукопис. У мене тут є примірник. Прошу.

– О, з великою приємністю. Мушу вам віддячити. Маєте десять доларів. То не замало?

– Гадаю, що ні.

– Пане Попель, а вас не цікавить розташування військових заводів у нашій області? – спитав Юрко.

– Знаєте, не цікавить. А ви маєте якийсь стосунок до військових заводів?

– Не маю ніякого.

– Мені теж так здається, що не маєте. Я не цікавлюся тими справами. Попросту їду до Чортополя на свято Воскресаючого Духу. Кажуть, що то має бути щось особливе. Гуцули в

національних строях, музика, танці різні. Я то надзвичайно люблю. Маю при собі камеру, то зможу накрутити цілий фільм...

– Як вам живеться у Швейцарії? – перебив йому Гриць.

– Знаєте, то нелегко так відразу відповісти.

– А ви знали Германа Гессе? – кинув Юрко.

– Я запізнався з ним уже в останні роки його життя. Ми стрічалися на концертах барокової музики. Герман дуже любив стару європейську клясику, може, навіть більше від джезу чи Бетовена. Він, власне, так і казав, що для нього справжня музика кінчиться на Бетовені.

– А Фрейда ви знали?

– Фройда? Особисто не знав, але слухав його лекції перед війною в Зальцбурзі.

– То ви вже досить старий, пане Попель, – виявив Гриць.

– Я завше виглядаю молодший, як є насправді.

– А Юнга ви знали?

– Слухайте, я ж не можу всіх знати. Я знав деяких учнів Юнга. Дехто з них працював зі мною в моїй лічниці...

– Фантастика! А Джойса ви знали?

– Я читав його. Справив на мене величезне вражіння в роки моєї молодости.

– Ви його читали англійською?

– Французькою, потім другий раз німецькою.

– А чи відомий у вас у Швейцарії такий поет, як Антонич?

– Малкович?

– Ні, Антонич, Богдан-Ігор Антонич, такий поет?

– Знаєте, перший раз чую, але обов'язково пошукаю за його книжкою. То є ваш товариш?

– Так. Йому двадцять сім років.

– О, то ще дуже молодий. Певно, тому я не знаю.

– Грицю, ти що замовк? Спиш? – Юрко подивився на заднє сидіння.

Але Гриць не спав. Він саме заходився відкривати бляшанку з пивом, яку надібав у салоні «крайслера».

– Перепрошую, забув вам запропонувати, – сказав доктор, видобуваючи ще одну банку і простягаючи її Юркові. – «Байер». Може, ви хочете що-небудь з'їсти? Я маю тут канапки з шинкою і ементальським сиром, трохи чіпсів, крекєрсів, помідорову пасту, салямї, помаранчевий джус...

– Дуже смачно. І все це ви тарабаните аж зі Швейцарії? – поцікавився Гриць за хвилину, пережовуючи й ковтаючи шмат якнайніжнішої рум'яної шинки.

– Та де, що ви. То родина у Львові так мене напакувала в дорогу. Кажуть, у Чортополі нема що їсти.

– Маєте добру родину, – резюмував Немирич. – А в Чортополі поселяєтеся в готелі?

– У Чортополі так само маю родину. Певно, що буду жити в них. Здається, правда, що вони вже всі повмирили.

– Зрозуміло. Зверніть увагу на той мальовничий камінь, що навис над дорогою, – показав Гриць.

– Писана Скала, – цілком правильно назвав доктор.

– Саме так! То ви знаєте ці місця? – звів догори брови Юрко.

– Прецінь я тут народився.

– Он воно що! Тоді ви мусите знати, де в Чортополі площа Ринок, – здогадався Гриць.

– Як не знати, коли там проминуло моє дитинство. Мій тато мав на площі Ринок аптеку. Я часто бавився там у задніх покоях, де було повно ліків у пачках, реторти з якимись різнокольоровими плинами, старі терези, мушлі, екзотичні сухі рослини, зібрані за літо в горах, астролєбії, заспиртовані саламандри й гадюки, срібні перстені, книжки латиною, градусники. Я

залазив на само дно цього світу, в якому було так тихо і спокійно, і наслухав, як іноді озивався дзвоник при входних дверях, приходив відвідувач, я чув, як за дверима тато говорить із ним, то були переважно прості гуцули, котрі не розумілися на фармакопеї, потім я чув, як ратушевий годинник вибиває черговий квадранс, і я мріяв пробути там ціле життя, в тих покоях, заставлених вагами й бронзовими свічниками, заповнених грілками, клізмами, шприцами...

– Презервативами, – нагло втрутився Немирич.

– Не пригадую, чи й презервативами також, – знизав плечима доктор Попель. – Певно, гуцули ними не користувалися. А ви маєте проблеми з презервативами?

– Позаяк ми їдемо на свято Воскресаючого Духу, то маємо, – щиро сказав Штундера. – Там, знаєте, буде повно гарних незнайомих дівчаток.

– О, то прошу собі взяти, – і з тієї ж магічної кишені з'явилися два охайні «дум-думи». – То не є жадна проблема.

– Що б ми без вас робили, пане Попель? – люб'язно зашкірився Немирич. – Але повернімося до Ринку. Чи не підвезете нас просто до нього? Там о восьмій ми стрічаємося з друзями.

– Дуже радо, хлопці.

– Ми запрошуємо вас на завтра на вечір поезії, де будемо читати, – додав Гриць, водночас наповнюючи кишені канапками і крекерами з паперових торбинок.

– Дуже радо прийду. Дякую за запрошення. Дуже мені мило.

Проминувши акведук і відразу за ним придорожнє кафе «Колиба», «крайслер» плавно, як для своєї комплекції, зробив останній поворот на Чортопіль, ще за кілька хвилин на схилі праворуч виникла готична садиба Лянцкоронського.

– Не знаю, як тепер, – заговорив після деякої мовчанки Попель, – але в мої часи там, за Лянцкоронським, були препишні ожини. Я малим хлопцем ходив їх збирати. Там я перший раз був з панною...

– І взули її? – поцікавився Юрко.

– Прошу?

– Він питає, чи відбувся коїтус, – пояснив Гриць.

– О, ви аж так хочете знати! В неї були такі трохи заячі передні зуби.

– І це вам перешкодило? – розуміюче спитав Юрко.

– Не, але якщо казати відверто, я її не любив.

– А як ви взагалі ставитеся до жіноцтва? – глибокодумно поцікавився Гриць.

– Волю з ними мати суто, як у вас кажуть, ділові стосунки. Вони можуть дуже багато в цьому житті. О, вже Чортопіль!.. Ви собі навіть уявити того не можете, що для мене цей Чортопіль! Ці старенькі вілли з диким виноградом, ці мури, ці вежі з маленькими віконечками, ці гори, які звідусюди видно, цей домініканський костел. Зараз, якщо не помиляюся, просто по цій вулиці, а тоді скрутити направо – і вже будете мати площу Ринок. Ага, не, перепрошую, другий скрут направо, бо перший приведе до церкви Воскресіння...

– Пане Попель, маєте чудову пам'ять, – похвалив Гриць.

– Скільки ж вам років? – пішов навпростець Юрко.

– Я не є молодий і не є старий, хлопці. Я вічний. Як, зрештою, і ви. Площа Ринок, прошу дуже! Тамті не на вас чекають? Гадаю, ми ще побачимося, вельми вдячний за товариство, було дуже приємно, веселих свят!..

– Веселих свят, старий мудаче, – сказав Немирич, коли величний «імперіал» уже від'їхав від них, і по цих словах розглянувся довкола.

На площі йшли останні приготування до свята: виносилися столи, напиналися намети, монтувалися помости, прикрашені стрічками, гірляндами і лампіонами. Багатоголові юрмиська вже прибували сюди зі свічками, масками і прапорами.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.